

Poruka hrvatskih biskupa u stanja u Crkvi i Domovini nakon akcije "Oluja"

Na redovitom zasjedanju Hrvatske biskupske konferencije, održanom u Zagrebu od 10. do 12. listopada 1995., s posebnom smo pozornošću razmatrali sadašnje stanje u našoj Crkvi i našoj Domovini, poglavito s obzirom na proces povratka i obnove te na pitanja povezana s izborima za Zastupnički dom Hrvatskoga sabora.

Prognanici postaju povratnici

U posljednja dva mjeseca na mnogim su se ruševinama naših crkava sabirali vjernici oko svetog oltara na kojem je opet nakon četiri godine prikazana nekrvna žrtva Novoga zavjeta, presveta Euharistija. Ponekad smo to sveto bogoslužje predvodili mi biskupi osobno, a najčešće se Božji narod okupljao i okuplja oko svojih svećenika koji se zajedno s njim vraćaju iz progonstva. To su početna okupljanja prognanika na njihovim zgarištima i ruševinama. Ime prognanik tako se mijenja u ime povratnik. Pomiješana je međutim tuga nad razvalinama s radošću povratka, pripravnost za obnovu uništenoga s obeshrabrenošću pred veličinom posla koji nas očekuje.

Poteškoće povratka

Nanovo podignuti naša sela i gradove, obnoviti društveni i crkveni život zaista je velika i naporna zadaća. Čeka nas siromaštvo koje će nas pratiti u prvim godinama povratka: siromašan stan, siromašna hrana, siromaštvo odijevanja, nedostatak novca za svagdanje potrebe obitelji, dok se ne uspostave mogućnosti rada i uspješna privređivanja. Usporediva će se ono što je bilo naslijeđeno ili stečeno vlastitim radom i dovedeno do nekoga standarda primjerena suvremenom društvu s onim uvjetima u kojima treba započeti sve iznova. Programi koje najavljuju i ostvaruju državne vlasti svakako su nezamjenljiva pomoć građanima u pothvatu obnove. No, bez osobna zalaganja, požrtvornosti i uzajamne pomoći ne može ni započeti, a kamoli biti dovršeno djelo obnove. Uostalom, pomagati jedni drugima u izgradnji kuća i u drugim poslovima hvale je vrijedna tradicija i praksa u našem narodu. Nadamo se da će se pokrenuti i sira solidarnost na čitavom prostoru naše domovine kao i to da će se nastaviti zauzetost naših iseljenika koji su se kroz sve ove ratne godine u tome iskazali. Veliki povijesni preokret i mogućnost da slobodno žive u svojoj domovini otvaraju i našim iseljenicima, nakon pola stoljeća njihova prisilna raseljavanja, put povratka na rodnu grud. Sa zahvalnošću ćemo primiti odredbenu pomoć izvana, od međunarodnih institucija, ali u tome ćemo čuvati svoje dostojanstvo.

Povratnici koji se nastanjuju u skromnim stanovima dok ne podignu i ne srede svoj dom, trebaju međutim i svoju crkvu i smještaj za svoga župnika. Tako će se usporedo obnavljati i građanski i crkveni život. Pastirska će ljubav, kao temeljna krepost dušobrižnika, i ovdje biti posvjedočena da duše naših povratnika ne bi klonule, već da u njima poraste ljubav i požrtvornost koje će konačno donijeti svoje plodove. Poteškoće na putu obnove mogu izazvati

strah pred veličinom zadaće. Oslonjenost na Božju riječ svladava strah i daje hrabrost u suočavanju s poteškoćama. Posebno nam je važno prigrliti duh evanđeoskog siromaštva po kojem se i u skromnim uvjetima otkriva puna vrijednost i radost života i učvršćuje pouzdanje u Božju skrb za čovjeka. Možda su upravo ove okolnosti prigoda da dublje iskusimo snagu Isusovih rijeci: "Nemojte zabrinuto govoriti: "Sto ćemo jesti?" ili: "Sto ćemo piti?" ili: "U sto ćemo se obući?"... Zna Otac vas nebeski da vam je sve to potrebno. Tražite stoga najprije Kraljevstvo i pravednost njegovu a sve će vam se ostalo nadodati" (Mt 6, 31-33). Tako će se i na nama ispuniti rijeci sv. Pavla "da Bog u svemu na dobro surađuje s onima koji ga ljube"

Ostvariti pravednost

Imamo još jednu važnu riječ ponoviti i naglasiti našim povratnicima i svim građanima Hrvatske. O tome smo u ova dva mjeseca često govorili sa zabrinutošću i tugom. Treba nam se, naime, boriti protiv ogorčenosti za naše ruševine, za naše ubijene i nestale, za naša stradanja. Snagom Božjom moramo svladavati porive osvete i mržnje. Nažalost, nisu svi ostali čisti. Napušteni domovi i imovina izbjeglih gradina Srba nisu svuda poštovani. Posebno nas uznemiruju vijesti o ubojstvima civilnih osoba koje su bile ostale u svojim domovima. Takva bezakonja ne tiču se samo onih koji su ih počinili, jer ljaga pada na siru zajednicu barem dok vlasti ne utvrde krivce. To je ujedno i teška povreda svečane proklamacije upućene srpskom stanovništvu da ne napušta svoje domove, jer mu se jamce sva prava i sigurnost. Mi osuđujemo ovakve postupke kao nemoralne i protivne Božjem zakonu. Iz činjenice da je nama učinjeno zlo ne slijedi da mi smijemo uzvratiti istom mjerom. Dužni smo se držati evanđeoskog načela: "Sve, dakle, sto želite da ljudi vama cine, činite i vi njima. To je, doista, Zakon i Proroci" (Mt 7, 12). Uostalom, kažnjavati krivce pridržano je zakonitim sudovima nakon sto objektivno utvrde osobnu krivnju. Uzimati pravdu u svoje ruke, privatnim je građanima po moralu i po zakonu nedopustivo. Grijesi protiv Božjih zapovijedi: "Ne ukradi" i "Ne ubij" vraćaju se na glavu onih koji ih cine. Jamčiti sigurnost svim ljudima čast je i dužnost državnih vlasti ali i svih gradina.

Kako će se rješavati pitanje vlasništva koje je sada napušteno, kako će se nadoknaditi ratna šteta nastradalim obiteljima, kako će teći proces povratka svih koji su protiv svoje volje napustili vlastiti dom treba riješiti političkim dogovorima i ugovorima po načelu pravednosti. Veliko neriješeno pitanje je i sudbina nestalih o kojima se nikako ne uspijevaju dobiti vjerodostojne informacije. Njihove obitelji imaju pravo tražiti i dobiti točne obavijesti, sto mi podupiremo u ime čovječnosti i kršćanske ljubavi.

Pohađajući naše spaljene i porušen crkve, tugovali smo s našim vjernicima i ujedno duboko zalili one koji su se tako ogriješili o svetost Božjega hrama, jer to ne može ostati bez posljedica. "Bog se ne da ismijevati" (Gal 6, 7). Odajemo priznanje hrvatskoj policiji, jer smo primijetili da njezini pripadnici čuvaju pravoslavne crkve. Zaštita religioznih vrijednosti i poštovanje prema sakralnome pripada kulturi duha jednoga naroda. Radost nam je utoliko veća sto se svladala napast da se uzvratiti istom mjerom posebno ondje gdje su mještani povratnici pronašli svoju crkvu porušenu, a pravoslavnu čitavu. Bog će blagosloviti svako dobro djelo, a mi se nadamo da

će se povratkom crkvenih službenika i vjernika u tim očuvanim pravoslavnim hramovima obnoviti služba Božja.

Ususret političkim izborima

Želimo svojim vjernicima progovoriti i o pitanjima povezanim s najavljenim izborima. Pozvani smo na izbore za Zastupnički dom Hrvatskoga sabora koji će se održati 29. listopada odg. Nije više potrebno kao 1990. godine poticati ljude da se ne plaše vratiti sebi gračansko pravo da biraju i budu birani za odgovornosti na političkom području koje im je bilo zanijekano kroz pola stoljeća. Potrebno je, međutim, da u nama raste svijest odgovornosti za nasu odluku kome ćemo dati svoj glas kao i to da kandidati koji se predstavljaju biračima ispituju sami sebe i usavršavaju svoje programe i svoje sposobnosti da bi mogli stručno i nesebično djelovati za opće dobro svih gradina.

U teškim prilikama koje su nas zahvatile treba nam zaista požrtvovnih i sposobnih ljudi koji će uspješno voditi javne poslove za koje su državne vlasti mjerodavne. Treba nam programa koji će sveobuhvatno i u skladu s ispravnom ljestvicom vrednota usmjeravati i voditi obnovu i razvitak i na gospodarskom i na kulturnom području. Katolici će posebno procjenjivati kandidate i programe prema tome kako poštuju i štite vjeru i moral, osnovu svake humanizacije života. Dostojanstvo i čast jedne države i jednoga naroda izgradnju se u sebi i u ocima drugih postupno, promisljeno, dosljedno uz velika zalaganja uma i srca. Posebno treba voditi računa da Isus Krist, nama Hrvatima naviješten u samim počecima narodnog i državnog života, tamo od 7. stoljeća kršćanske ere, ima svoje mjesto i u srcu i u domu i u domovini našoj. Pitanja osobnog i društvenog života kršćani ne mogu rješavati mimo Krista i mimo njegove Crkve.

Sto se tiče dosadašnjih saziva Sabora, konstatiramo da smo upućivali pisma tom visokom domu tražeći da se ukine sadašnji zakon koji ne poštuje ljudski život od njegova začeca. To se nije ostvarilo. I nadalje se u ime zakona vres pobačaji u našim bolnicama kao sto se u ime toga istog zakona vrsi i pritisak na liječnike i zdravstveno osoblje koje izražava prigovor savjesti. Ni zakon o obitelji, koji bi trebao poštovati dostojanstvo sakramenta kršćanske ženidbe, nije dosad ušao u saborsku proceduru. Dok ovo ističemo, izražavamo nadu da će u Hrvatski sabor biti izabrani ljudi koji će pokazati dužnu zauzetost za ta prevažna pitanja. Nasi vjernici trebaju biti svjesni da je moralni zakon upisan u ljudsko srce, obznanjen Božjom objavom i protumačen naviještanjem Crkve iznad svakog ljudskog zakona. Po njemu stoga treba oblikovati svoju savjest i svoje djelovanje.

Društvena pravda koja se zahtijeva na gospodarskom području, pogotovo u ovim prilikama stradanja i obnove, posebno je važno i osjetljivo pitanje našega sveukupnog života. Ako li od ikoga, onda se od zastupnika Hrvatskoga sabora traži da osobnim primjerom i zalaganjem trajno doprinose tome velikom dobru za čitavo društvo. Nitko se ne može miriti sa sablažnjivim stanjem "da neki obiluju izobiljem dobara dok drugi ostaju bez potrebnih sredstava za život" (GS, 88).

Svećenicima ako je potrebno ponavljamo odredbu Zakonika kanonskoga prava koji "zabranjuje klericima prihvatiti se javnih službi koje sa sobom nose

sudjelovanje u vršenju svjetovne vlasti" (kan 285, par.3) i koji traži da klerici "aktivno ne sudjeluju u političkim strankama" (kan. 287, par.2), već da "nastoje da se među ljudima sto više čuvaju mir i sloga utemeljeni na pravdi" (ondje, par. 1). Nama, crkvenim službenicima, potrebno je u predizbornoj pripravi očuvati nepristranost i čast svećeničke službe, ali i posebno dostojanstvo bogoslužnih prostora i bogoštovnih cina.

Mi ćemo se zajedno s našim vjernicima moliti svemogućem Bogu da svojim svjetlom obasja ljudske umove i potakne odgovornost svih sudionika u političkom životu države Hrvatske da ne prevladaju sebični interesi pojedinaca ili skupina, nego zauzimanje za istinsko dobro cijeloga naroda.

Prve godine demokracije u našoj domovini pratila su ratna stradanja uz druge poteškoće koje općenito prate prijelaz iz totalitarizma u sustav slobode i odgovornosti svih gradina. No, dokle god se sloboda i odgovornost, prava i dužnosti potpuno ne usklade, ljudsko će društvo biti u poteškoćama koje nijedan politički sustav, pa ni demokratski, ne uspijeva riješiti jednom zauvijek. Kršćani su toga svjesni. Stoga se njihov misaoni i moralni napor usmjerava strpljivo i ustrajno prema stalnom poboljšanju društva koje će svim građanima jamčiti dostojanstvo i sigurnost, koliko je to moguće na zemlji. U svim ovim nevoljama i nadama potrebno nam je uzajamno poštovanje među ljudima i društvenim skupinama, sloga i rad, poštenje i požrtvornost.

Za Crkvu posebno vrijedi primjer prvih kršćana u kojih bijaše "jedno srce i jedna duša" (DJ 4, 32). Tako se uz Božju pomoć već na zemlji svladavaju poteškoće i uživaju plodovi ljudskoga truda, a pravednika i u vječnost "prate njegova djela" (Tok 14, 13).

Na sve naše vjernike i na cijelu domovinu zazivamo zaštitu Blažene Djevice

Marije, naše vjerne Odvjetnice, te svima podjeljujemo svoj pastirski blagoslov.

U Zagrebu, 12. listopada 1995.

Kard. Franjo Kuharić, nadbiskup zagrebački, predsjednik HBK, v.r.

Srećko Badurina, biskup šibenski, potpredsjednik HBK, v.r.

Anton Tamarut, nadbiskup riječko-senjski, v.r.

Ante Jurić, nadbiskup splitsko-makarski, v.r.

Marijan Oblak, nadbiskup zadarski, v.r.

Ćiril Kos, biskup đakovačko-srijemski, v.r.

Slavomir Miklović, vladika križevački, v.r.

Antun Bogetić, biskup porečki i pulski, v.r.

Slobodan Štambuk, biskup hvarski, v.r.

Josip Bozanić, biskup krčki, v.r.

Želimir Puljić, biskup dubrovački, v.r.

Ivan Prenda, nadbiskup koadjutor zadarski, v.r.

Đuro Kokša, pomoćni biskup zagrebački, v.r.

Marin Srakić, pomoćni biskup đakovačko-srijemski, v.r.

Juraj Jezerinac, pomoćni biskup zagrebački, v.r.

Marko Culej, pomoćni biskup zagrebački, v.r.

Marin Barišić, pomoćni biskup splitsko-makarski, v.r.